

Ilustriranje problemskih slikovnica

Lučan, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:164459>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Ivana Lučan

ILUSTRIRANJE PROBLEMSKIH SLIKOVNICA

Završni rad

Zagreb, svibanj, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Ivana Lučan

ILUSTRIRANJE PROBLEMSKIH SLIKOVNICA

Završni rad

Mentor rada: Morana Varović Čekolj, mag.art, predavač

Zagreb, svibanj 2022.

IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

SADRŽAJ

SAŽETAK S KLJUČNIM RIJEČIMA	5
SUMMARY	6
ILLUSTRATING PROBLEM PICTURE BOOKS	6
UVOD	7
1. SLIKOVNICA.....	8
2. ILUSTRACIJE U SLIKOVNICAMA	11
3. POVIJEST ILUSTRIRANJA.....	14
4. ILUSTRIRANJE PROBLEMSKIH SLIKOVNICA	15
4.1. Sreća kao emocija u problemskim slikovnicama	16
4.2. Tuga kao emocija u problemskim slikovnicama	19
4.3. Strah kao emocija u problemskim slikovnicama	21
4.4. Ljtnja kao emocija u problemskim slikovnicama	23
5. BOJE U ILUSTRACIJAMA.....	26
ZAKLJUČAK.....	27
LITERATURA	28
PRILOZI.....	29

SAŽETAK S KLJUČNIM RIJEČIMA

Slikovnica je vrlo važan segment u životu svakog pojedinca jer predstavlja prvi dodir s knjigama. U pravilu se koristi za uzrast od rođenja djeteta pa sve do drugog razreda osnovne škole. Postoji mnogo vrsta slikovnica i razna mjerila prema kojima se slikovnice mogu podijeliti. Jedno od tih mjerila je odnos količine teksta, odnosno riječi i slike. Tako je prva podjela na čiste i piktografske slikovnice te na slikovnice s minimalnim udjelom teksta i slikovnice s više teksta.

Slikovnice se također mogu dijeliti i prema obliku slikovnice pa tako razlikujemo slikovnicu-igračku i nepoderivu slikovnicu, interaktivne ili *pop-up* slikovnice te multimedijske slikovnice. Prema sadržaju dijele se na spoznajne, umjetničke ili poetske i problemske. Spoznajne sadrže svakodnevne teme poput životinja, predmeta ili igara. Njihov je cilj pomoći djetetu upoznati okolinu, čime se ljudi bave i proširiti vokabular.

Postoji više funkcija slikovnica, a to su informacijsko-odgojna, spoznajna, iskustvena, estetska i zabavna. Riječ ilustracija dolazi od latinske riječi *illustris* što znači osvijetljen, svijetao sjajan, jasan i znamenit. Ilustracije su izrazito bitan segment slikovnica jer mogu nadopunjavati priču. Osim toga, produbljuju književnu misao, mogu dati novo značenje slikovnici, oslobađaju maštu te doprinose estetskom odgoju i razvoju likovnog stvaralaštva.

Ilustracije su dobra podloga za prikazivanje emocija, a one se prenose bojama, linijama i raznim stilovima. Pobuđuju uzbuđenje i želju za aktivnim čitanjem slikovnice. Problemska slikovnica moderna je slikovnica koja se bavi temama svakodnevnih problemskih situacija djece poput različitih emocija, zdravlja, ponašanja, odnosa u obitelji u društvu i rješavanja problema u kojima se nađu. Za takav tip slikovnice ne postoje tabu-teme.

Problemske slikovnice o emocijama najčešće su apstraktnog stila. Jednostavnost i maštovitost jedno su od obilježja apstraktnog stila. Naglasak je na boji i formi ilustracije kao i naivnom stilu. Naivan stil karakterističan je zbog svoje dvodimenzionalnosti i doima se dječjim u izvedbi.

Ključne riječi: slikovnica, dijete, ilustracija

SUMMARY

ILLUSTRATING PROBLEM PICTURE BOOKS

The picture book is a very important segment in the life of every individual because it represents the first contact with books. As a rule, it is used for the age from the birth of a child until the second grade of primary school. There are many types of picture books and various criteria by which picture books can be divided. One of these measures is the ratio of the amount of text, ie words and images. Thus, the first division is into pure and pictographic picture books and into picture books with a minimum share of text and picture books with more text.

Picture books can also be divided according to the shape of the picture book, so we distinguish between a toy picture and a non-tear picture book, interactive or pop up picture books and multimedia picture books. According to the content, they are divided into cognitive, artistic or poetic and problematic. Cognitive ones contain everyday topics such as animals, objects or games. Their goal is to help the child get to know the environment, what people are doing and expand their vocabulary.

There are several functions of picture books, and they are information-educational, cognitive, experiential, aesthetic and fun. The word illustration comes from the Latin word *illustris* which means illuminated, bright shining, clear and remarkable. They are a very important segment of picture books because they can complement the story. In addition, they deepen literary thought, can give new meaning to picture books, free the imagination and contribute to the aesthetic education and development of art.

Illustrations are a good basis for showing emotions, and they are conveyed by colors, lines and various styles and arouse excitement and the desire to actively read the picture book. Problem picture book is a modern picture book that deals with topics of everyday problem situations of children such as different emotions, health, behavior, family relationships in society and solving problems in which they find themselves, and for this type of picture book there are no taboo topics.

Problem picture books about emotions are most often abstract style in which simplicity, imagination and emphasis on color and form of illustration are very recognizable, as well as naive style which is characteristic due to its two-dimensionality and looks childish in performance.

Key words: picture book, child, illustration

UVOD

Kada se dijete rodi, ono već posjeduje mogućnost slušanja i gledanja. Upijanjem poticaja iz okoline razvija svoja osjetila, emocije, govor, motoriku i spoznaju. Slikovnica je izrazito važan segment u životu svakog pojedinca jer predstavlja prvi dodir s knjigama. Kako dijete raste, razvija govorne vještine i počinje komunicirati najprije s roditeljima, a kasnije s vršnjacima. Svladavši govor, dijete uči slova, povezuje ih u riječi i naposljetku je sposobno čitati. Za kvalitetan razvoj djeteta važno je da mu se još u prenatalnoj dobi čita i okružuje ga se raznovrsnim govornim i slušnim poticajima. Tu mogu pomoći knjige, prvobitno slikovnice.

Djeca u svakoj dobi različito doživljavaju slike i riječi, pa je zbog toga vrlo bitno da roditelji i odgojitelji dobro poznaju slikovnice, odnosno njezine funkcije i zadaće koje prenose na dijete. Prva je i najvažnija knjiga u životu djeteta slikovnica. Iako dijete ne razumije tekst koji vidi, njegovo zanimanje fokusirano je na ilustracije. Ilustracija priča priču izvan okvira samog teksta i potiče dijete na razmišljanje.

Važno je poznavati značenje kvalitetne slikovnice, koja u sebi sadrži umjetnost riječi i ilustracija. Kombinirajući književnost i likovnu umjetnost stvara se posebna vrsta knjige prilagođene za najmlađe. Slikovnica uvelike utječe na dječji moralni, emocionalni, kognitivni i socijalni razvoj. Primjenom određene slikovnice u pogrešnom razvojnom stupnju djece možemo negativno utjecati na djetetov cjelokupni razvoj. Ilustracija, bez obzira na to je li korištena sama ili integrirana zajedno s tekstom, utječe na percepciju djeteta, stimulira njegovu maštu i poboljšava njegov osjećaj promatranja. Cjelokupni razvoj djeteta može biti unaprijeđen korištenjem dobre ilustracije.

U ovom ćemo se završnom radu upoznati sa slikovnicom, njezinim funkcijama i značajkama kao i detaljnijim ilustriranjem problemskih slikovnica. Drugi dio rada je praktični te je prikazana autorska slikovnica pod nazivom „Nestašne vjeverice“ prilagođena djeci od tri do pet godina.

1. SLIKOVNICA

Slikovnica je izrazito važan segment u životu svakog pojedinca jer predstavlja prvi dodir s knjigama. U pravilu se koristi za uzrast od rođenja djeteta sve do drugog razreda osnovne škole. Trebala bi biti obvezan dio inventara u dječjoj sobi ili obiteljskoj kući općenito jer predstavlja ulazak u svijet iz neposredne stvarnosti u stvarnost međuodnosa crteža i riječi. Trebao bi se staviti znak jednakosti između slikovnice s ostalim dijelovima sobe, poput krevetića i igračaka u smislu njihove važnosti u životu djeteta. Slikovnica je umjetničko djelo, a svoju priču priča pomoću sredstava poput riječi i slika. Upravo zbog toga djeca čitanje povezuju s ugodnim osjećajima, upoznaju zvukove, rime, nove riječi i istražuju osjetilima poput sluha, vida i opipa. Ona je zanimljiv način kako djeci približiti život i događaje koje slijede tijekom odrastanja. Osjetilima kojima se ona doživljava stvara se bogat osjetilni sustav i razvija empatija kao i razni drugi osjećaji. „Empatija se definira kao sposobnost razumijevanja emocija drugih ljudi i primjerenog reagiranja na te emocije.“ Osim toga, kod djece se stvara osjećaj za lijepo i osjećaj za umjetnost. Zbog toga se smatra prvom djetetovom izložbom.

Postoje mnoge vrste slikovnica i razna mjerila prema kojima se slikovnice mogu podijeliti. Jedno od tih mjerila je odnos količine teksta, odnosno riječi i slike. Tako je prva podjela na čiste i piktografske slikovnice te na slikovnice s minimalnim udjelom teksta i slikovnice s više teksta. U čistim slikovnicama prevladavaju samo slike, a tekst u potpunosti izostaje. Piktografske su pak slikovnice primjer slikovnog pisma, a oblikom su jako slične slikopričama. Slikovnice s više teksta mogu se pojavljivati u stihu i prozi. Najveći je broj onih slikovnica čije ilustracije prate tekst i oživljavaju priču. Količina i složenost teksta ovise o namjeni slikovnice i uzrastu kojem je namijenjena. Količina teksta, složenost jezika i izraza proporcionalna je porastu dobi kojoj je namijenjena slikovnica. Ona predstavlja jako dobru podlogu za proširivanje vokabulara, usvajanje gramatike, stilskih figura i obilježja jezika te je stoga poučnog karaktera. Tekst se većinom nalazi unutar ilustracije ili pokraj nje.

Slikovnice se također mogu dijeliti i s obzirom na oblik slikovnice pa tako razlikujemo slikovnicu-igračku i nepoderivu slikovnicu, interaktivne ili *pop-up* slikovnice te multimedijske slikovnice. Slikovnica igračka i nepoderiva slikovnica prvi su dodir ili kontakt djeteta s knjigom. Zbog svojih obilježja namijenjene su najmlađim čitateljima kako bi se odmalena učili koristiti sva osjetila. Interaktivne ili *pop-up* slikovnice, kao što nam i sam naziv daje naslutiti, slikovnice su koje imaju elemente koji iskaču, stoga su zanimljive djeci jasljučke i mlađe vrtičke

dobi. Multimedijske su slikovnice sve češće, a nalaze se u digitalnom obliku. Sadrže ilustriranu verziju priče koju prate dramatična naracija, glazba i zvučni efekti.

Također postoji podjela prema strukturi izlaganja, a primjeri su takvih slikovnica narativne i tematske slikovnice. Narativne slikovnice pričaju priču, kao što se da naslutiti iz naziva. Tematske su slikovnice vezane uz određenu temu, a pomažu djetetu upoznati dio svoje stvarnosti. One uvode nove pojmove i objašnjavaju funkcioniranje pojava, stoga su edukativno-informativnog karaktera.

Još jedna od podjela je podjela prema sudjelovanju konzumenata, odnosno čitatelja, točnije djece. Prema tome dijele se na one kojima se djeca samostalno služe i one u kojima je potrebna asistencija (pomoć) odraslih. Među odrasle koji mogu pomagati pri čitanju slikovnice ubrajaju se roditelji, odgajatelji i slično. Suvremene su slikovnice većinom one pri čijem je čitanju potrebna asistencija odraslih. U njima postoje smjernice koje roditeljima objašnjavaju kako potaknuti dijete na aktivno sudjelovanje u čitanju slikovnice, objašnjavaju što im roditelji trebaju naglasiti i kako riješiti izazove odrastanja. Upravo su to odlike problemskih slikovnica, o kojima ćemo nešto opširnije reći u nastavku rada.

Postoje još dvije podjele koje se tiču ilustracije i teksta: prema upotrebljenoj likovnoj tehnici pri izradi ilustracije i prema sadržaju. Likovne tehnike koje su se koristile u prošlosti pri izradi ilustracija su bakrorez i drvorez, a danas se koriste suvremenije tehnike poput kolaža, boje i olovke. Slikovnice se prema upotrebljenoj likovnoj tehnici dijele na klasične, fotografske, lutkarske, s dječjim crtežima i strip-slikovnice te one najsuvremenije, digitalne slikovnice.

Prema sadržaju dijele se na spoznajne, umjetničke ili poetske i problemske. Spoznajne sadrže svakodnevne teme poput životinja, predmeta ili igara. Njihov je cilj pomoći djetetu upoznati okolinu, ljudska zanimanja i proširiti vokabular. Umjetničke ili poetske usmjerene su na razvijanje estetskih kriterija i maštovitosti u doživljavanju svijeta. Problemske su one najsuvremenije, koje nastaju kao reakcija na suvremeno djetinjstvo, roditeljstvo i izazove koji se javljaju putem. One prikazuju suvremene probleme s kojima se djeca susreću, ali što je najvažnije, problemi kao i njihova rješenja približena su djeci iz dječje perspektive. Teme koje se najčešće koriste u problemskim slikovnicama su svakodnevica, zabava, prijateljstvo, igra i dječji problemi, ali o tome ćemo nešto više reći u nastavku.

Znak jednakosti stavlja se i između slikovnice i igre, sna, kretanja i zdrave prehrane. Kao što smo ranije utvrdili, čitanjem se otkrivaju nove riječi, upoznaju emocije i odnosi

okoline, razvija se i poboljšava pamćenje, uspostavljaju se logički odnosi te se zadovoljava potreba za novim stvarima i odnosima. To dovodi do ljubavi prema knjizi i pisanoj riječi te lakše razumijemo sebe i svijet oko sebe.

Postoji više funkcija slikovnica, a to su informacijsko-odgojna, spoznajna, iskustvena, estetska i zabavna. Informacijsko-odgojna funkcija znači da dijete pomoću slikovnice pronalazi odgovore na pitanja koja ga zanimaju. Također, slikovnice uglavnom otkrivaju rješenja tih problema ili potiču na samostalno promišljanje o mogućim rješenjima. Knjiga je izvor znanja koji omogućuje postupno razvijanje mišljenja i spontano usvajanje logičkih operacija poput analize i usporedbe.

Čitanjem se stječu vještine koje su važne u daljnjem rastu i razvoju djeteta. Spoznajna funkcija znači da dijete propituje i gradi svoja znanja o stvarima iz okoline. Tako se razvija kritičko mišljenje. Roditelji uz iskustvenu funkciju djeci mogu prenositi svoje doživljaje iz kojih će djeca stvarati stvarati vlastito iskustvo.

Tako djeca pomoću slikovnica mogu naučiti kako je to živjeti u gradu, na selu, na drugom kontinentu te da postoje različite vjere, nacije, boje kože i slično. Tako se razvija tolerancija i otvaraju različiti vidici te pozitivan stav prema različitostima. Dijete uz estetsku funkciju razvija svoj ukus, osjećaj za lijepo i uči više o bojama, tonovima i linijama koje kod djece izazivaju određene emocije, ovisno o načinu likovnog izražavanja i izboru boja. To razvija dijete na intelektualnoj i emocionalnoj razini.

Zabavna funkcija posljednja je, ali ne i manje važna funkcija. Djetetu bi čitanje slikovnice trebalo biti privlačno te poticati maštu, istraživanje i zabavu. Čitanje je spontano i nesvjesno usvajanje novih znanja i vještina i velika prednost u odgoju i obrazovanju djece.

2. ILUSTRACIJE U SLIKOVNICAMA

Riječ ilustracija dolazi od latinske riječi *illustris* što znači 'osvijetljen, svijetao sjajan, jasan, znamenit'. One su veoma bitan segment slikovnica jer mogu nadopunjavati priču. Osim toga, produbljuju književnu misao, mogu dati novo značenje slikovnici, oslobađaju maštu te doprinose estetskom odgoju i razvoju likovnog stvaralaštva. To znači da snažno razvijaju vještine djece za nove predmete poput Hrvatskog jezika, književnosti i gramatike te Likovne kulture. Razvijaju kritičko promišljanje i inteligenciju, što im jako pomaže u daljnjem obrazovanju. Ilustracije upotpunjuju atmosferu, oživljavaju likove dajući im osobnost i animiraju čitatelje.

U pravilu bi ilustracija trebala biti dominantna u odnosu na tekst zato što sadrži informacije koje se ne mogu razaznati iz konteksta. Postoje slučajevi u kojemu se ilustracije razlikuju od napisanog teksta. Takva ilustracija može potaći dijete na razmišljanje, ali i udaljiti dijete od priče. Osim toga, ona upotpunjuje priču i potiče na proširenje razumijevanja teksta. Sredstva kojima se to postiže su asocijacije, simboli, metafore te društvena i osobna iskustva. Likovno vrijedne ilustracije imaju karakteristična obilježja poput ritma boja, jedinstvene kompozicije, stilske pročišćenosti i harmonije. Jedinstvena nas kompozicija ilustracije vodi kroz radnju i omogućuje vizualno istraživanje detalja i skrivenih poruka.

Ilustracije su dobra podloga za prikazivanje emocija, a prenose se bojama, linijama i raznim stilovima te pobuđuju uzbuđenje i želju za aktivnim čitanjem slikovnice. To znači da djecu ilustracije potiču na razgovor o emocijama i rješavanju problema glavnih likova. Njihova su obilježja izražajnost i dosljednost vizualnom jeziku, odnosno slici. Kako bi slikovnica bila što kvalitetnija i poželjnija, potrebna je suradnja između autora i ilustratora. Ta se suradnja očituje kroz autorovo ostvarenje vizije uz pomoć ilustratora, ali slike mogu pružati više informacija od teksta. Može postojati i dogovor između autora i ilustratora prema kojem slika može promijeniti ili prilagoditi tekst u svrhu njegova lakšeg razumijevanja.

Jedna je od glavnih uloga ilustratora opisivanje detalja pomoću slika. Kao što je i navedeno u gornjem dijelu teksta, slikovnice su namijenjene za djecu od rođenja do drugog razreda osnovne škole. Zato je važno imati malo teksta. Nadomjestak za tekst upravo je ilustracija. Budući da djeca od rođenja ne mogu čitati, važno im je približiti knjige i pisanu riječ kako bi se u daljnjem odgoju i obrazovanju nastavila kultura čitanja. Kako bi im se svidjela knjiga, potrebno je da slikovnice izgledaju vizualno privlačno.

Pri odabiru slova obraćamo pozornost na to da djeca vole jednostavna i topla, prijateljski nastrojena slova, zaobljene linije i zatvorene oblike. Netradicionalna pisma u njihovim su očima nepoželjna. Naslovna bi pak stranica trebala biti slobodnija, kreativnija i maštovitija, a naslovi što kraći kako bi to ilustratorima olakšalo da se kreativno izraze. Slova koja se koriste za naslovne stranice verzalna su i obla, šarenih boja i različitih stilova. Djeci, kao i odraslima, iznimno je važan prvi vizualni dojam naslovne stranice, pa je stoga bitno potruditi se oko njezina izgleda.

STILOVI	OBJAŠNENJA
Apstraktni	<ul style="list-style-type: none"> • jednostavan i sažet • ističu se boja, forma i koncept
Stripovski	<ul style="list-style-type: none"> • podsjeća na stripove • humor
Ekspressionistički	<ul style="list-style-type: none"> • naglašava emocije pomoću boje
Impresionistički	<ul style="list-style-type: none"> • zaustavlja trenutak koji se događa • naglasak na svjetlosnim efektima
Folklorni	<ul style="list-style-type: none"> • nadovezuje se na tradiciju u smislu sadržaja i tehnike izrade
Naivni	<ul style="list-style-type: none"> • dječji u izvedbi • dvodimenzionalni i plošni slikarski pristup
Realistički	<ul style="list-style-type: none"> • objekti i likovi su precizni, uredni i realistički
Nadrealistički	<ul style="list-style-type: none"> • imaginarni i iznenađujući prizori • maštoviti detalji
Romantičarski	<ul style="list-style-type: none"> • raskošno ukrašavanje u stilu starih majstora

Dijete je i čitatelj i gledatelj jer se reakcijom na ilustraciju pojavljuje niz pojmova i asocijacija, a ilustracija je u očima čitatelja/gledatelja živa. Čak je po pitanju slikovnica dijete u većem udjelu gledatelj jer on čita slike, a roditelj ili odgojitelj čitatelj jer on čita tekst.

Pomoću ilustracija doživljava se, proživljava i proširuje priča i tako se potiče djetetova mašta. Maštovitost se očituje u inspiraciji i stvaralaštvu koje nam omogućuje cjelokupni doživljaj priče.

Slika 1. Prikaz ilustracije

3. POVIJEST ILUSTRIRANJA

Prije pojave prvih hrvatskih slikovnica, ilustrirana dječja knjiga u Hrvatskoj ima svoju povijest. Prvi hrvatski ilustrator dječje knjige bio je Nikola Lauppert. Godine 1844. ilustrirao je Basne Ignjata Čivića Rohrskog. Iako su u Zagrebu pedesetih i šezdesetih godina 19. stoljeća postojale tehničke mogućnosti za izradu litografija, bilo je uobičajeno, ali i jeftinije izraditi ilustracije u inozemnim kamenotiskarama.

Hrvatski bi ilustratori izradili svoje ilustracije koje bi se potom umnožile u stranim tiskarama. Naslov je najstarije hrvatske sačuvane slikovnice, kao što je već spomenuto, *Domaće životinje* (1885), no prva hrvatska slikovnica za koju se pouzdano zna da je objavljena u Zagrebu bila je *Domaće životinje i njihova korist* (1863) nakladnika Lavoslava Hartmana. Nažalost, ta slikovnica nije sačuvana, ali je poznato da se njezino prvo izdanje rasprodalo u samo jednoj godini (Majhut, 2013).

Slika 2. Slikovnica *Domaće životinje i njihova korist*

Nakon što se sedam godina bavio knjižarskim poslom u Zagrebu i nakon što je dovoljno financijski ojačao, Lavoslav Hartman upustio se u sasvim novo područje nakladničkog djelovanja. Šezdesetih godina 19. stoljeća ulazi u područje dječje književnosti i pritom je znao da neiskorišten potencijal u dječjoj književnosti leži upravo u ilustracijama. Godine 1863. objavljuje prve slikovnice, preuzima objavljivanje niza prirodoslovnih knjiga *Věnac* te im dodaje litografije u boji, a zatim preuzima vlasništvo nad časopisom za mlade *Bosiljak* u čijem trećem izdanju također dodaje ilustracije.

Knjige za djecu školskog uzrasta dopirale su do djece kao nagradne knjige za kraj školske godine, dok su do djece predškolskog uzrasta teško dolazile. Tako je slikovnica za djecu predškolske dobi mogla računati samo na slobodno tržište, ali uz sve to takve slikovnice mnogima su bile preskupe. Ipak, Hartman je bio svjestan da visoka cijena koju traži za slikovnice mora opravdati korisnost koju će one pružati čitatelju (Majhut, 2013). Za ovako rano doba izdavaštva slikovnica i dječjih knjiga bilo je uobičajeno da su se ilustracije tiskale u inozemstvu ili da su se u slikovnicama i ilustriranim knjigama tiskale inozemne ilustracije zbog nižih cijena.

Tijek povijesti ilustriranja u Hrvatskoj teško je utvrditi zbog toga što se ilustratori u to doba najčešće nisu potpisivali na svoja djela (Majhut, 2013).

4. ILUSTRIRANJE PROBLEMSKIH SLIKOVNICA

Čitanjem slikovnica kod djeteta se stvara osjećaj ugone, sigurnosti i povjerenja jer roditelj odvaja svoje vrijeme i pažnju te mu tako dokazuje da mu je važno. Za to vrijeme roditelj dobiva povratnu informaciju o djetetovim strahovima, interesima, sposobnostima, načinu razmišljanja te problemima koji ga muče. Tako može lakše doći do rješenja problema i bolje upoznati dijete. Dakle, čitanje pomaže u fizičkom, emocionalnom i socijalnom razvoju. Ono označava most koji spaja dijete i roditelje i na jednostavan i zabavan način zbližava.

Problemska slikovnica moderna je slikovnica koja se bavi temama svakodnevnih problemskih situacija djece poput različitih emocija, zdravlja, ponašanja, odnosa u obitelji u društvu i rješavanja problema u kojima se nađu. Za takav tip slikovnice ne postoje tabu-teme. One nam progovaraju o svakodnevnim situacijama u kojima se nalaze djeca te nude rješenja ili potiču na samostalno pronalaženje rješenja. Najčešće se djeca poistovjećuju s likovima i situacijama u kojima se likovi nalaze pa im je lakše doći do rješenja problema. Glavni likovi svojim primjerom pokazuju koje je ponašanje neprimjereno, kako se nositi s problemima i novonastalim situacijama te kako promijeniti svoje ponašanje na što bezbolniji način. Osim za djecu, ovakav tip slikovnica dobar je i za roditelje kojima daje primjer kako se ophoditi prema djetetu i kako mu objasniti zašto njegovo ponašanje nije primjereno.

Jedna od najčešćih tema su emocije. „Emocije imaju značajnu ulogu u našim životima, a time i u međuljudskoj komunikaciji jer drugi ljudi na taj način dobivaju informacije o našem

unutarnjem stanju i o tome kako bismo se mogli ponašati. (...) Emocije se mogu definirati kao niz povezanih reakcija organizma na događaje koji su važni za njegove potrebe, ciljeve ili opstanak.“ Ove su teme važne upravo zbog reakcija koje djeca od malena ne znaju regulirati dok se u potpunosti ne upoznaju s emocijama i ne nauče ih kontrolirati. Djeca ih potiskuju jer ne znaju kako ih treba izraziti. Problemske slikovnice stvaraju stručnjaci koji razumiju prirodu dječjeg odrastanja i određenih specifičnih situacija u kojima se nalaze: pedagozi, psiholozi, umjetnici i terapeuti. Najčešće emocije koje se obrađuju u slikovnicama su tuga, bijes, strah, zavist i odbačenost. Veliki se naglasak također stavlja i na socioemocionalno učenje u procesu stjecanja znanja, stavova i vještina upravljanja emocijama. Također progovaraju o donošenju odluka i rješenja te o odnosima s drugima.

SOCIOEMOCIONALNE KOMPETENCIJE	OBJAŠNJENJE
samosvijest	točna procjena vlastitih osjećaja, interesa, vrijednosti i osjećaja samopouzdanja
upravljanje sobom	izražavanje i regulacija vlastitih emocija
socijalna svijest	mogućnost zauzimanja perspektive drugih i empatija s drugima
socijalne vještine	uspostavljanje i održavanje zdravih odnosa s drugima, odupiranje neželjenom socijalnom pritisku i konstruktivno rješavanje konflikata
odgovorno donošenje odluka	razmatranje etičkih standarda i primjerene društvene norme, doprinos dobrobiti cijele zajednice

Kao što smo već rekli, najčešće emocije koje se pojavljuju u problemskim slikovnicama su strah, tuga, bijes, zavist i odbačenost. U takvom tipu slikovnica roditelji se mogu poistovjetiti s mudrim životinjama koje daju savjete o tome kako prepoznati emocije kod djece bezbolno pomoći riješiti probleme u kojima se djeca pronadu. Osim roditelja, služe i odgajateljima, učiteljima i pedagogima. Jako su važni dijalozi koji nam pokazuju kako što kvalitetnije započeti komunikaciju s najmlađima. Na kraju se nalaze dodatne smjernice. One su ujedno i terapijske naravi jer vraćaju ravnotežu ponašanja u situacijama u kojima su izvan

ravnoteže. Maštoviti likovi i zanimljivi zapleti pomažu djeci u svladavanju svakodnevnih situacija u kućnom i odgojno-obrazovnom kontekstu.

4.1. Sreća kao emocija u problemskim slikovnicama

Problemske slikovnice o emocijama najčešće su apstraktnog stila u kojem su veoma prepoznatljive jednostavnost i maštovitost. Naglasak je na boji i formi ilustracije kao i naivnom stilu. Naivan stil karakterističan je zbog svoje dvodimenzionalnosti i doima se dječjim u izvedbi. Teme koje se tiču sreće kao emocije najčešće su sreća zbog materijalnih stvari, drugih ljudi i njihova uspjeha.

Kroz slikovnice važno je djeci obznaniti da se sreća nalazi u malim stvarima i svakodnevnim situacijama, a to su u slučaju djece najčešće igra, razgovor s roditeljima, vrijeme u prirodi provedeno s prijateljima ili roditeljima. Primjer takve slikovnice je *Lisica je naučila da sreća stanuje u srcima*.

Slika 3. Naslovna stranica slikovnice *Lisica je naučila da sreća stanuje u srcima*

Ova nam slikovnica govori o tome kako je lisica žudjela za materijalnim stvarima. Htjela je imati sve kriješnice s livade, puno igračkaka, ubrati puno sočnih bobica i kućicu na

drvetu. U ovoj slikovnici lisica predstavlja upravo dijete kojemu je namijenjena slikovnica, a govori o tome kako je lisica naučila da je sreća u nematerijalnim stvarima. Pojavljuje se lik djeda koji joj objašnjava da sreća nije imati sve što poželimo, već da je sreća uživati u igranju i druženju s roditeljima i prijateljima. Lisica je shvatila da je sreća i imati materijalne stvari, ali da je to kratkotrajno te da se treba posvetiti dugotrajnoj sreći poput druženja i igre. Tako je odlučila vratiti sve krijesnice koje je uhvatila jer u suprotnom nema svjetla po mraku u šumi. Veću i dugotrajniju sreću donosi nam druženje nego materijalne stvari. Na kraju slikovnice također se nalaze smjernice koje upućuju roditelje kako naučiti djecu da se sreća ne nalazi u materijalnim stvarima.

Za ovu je slikovnicu veoma bitan pojam empatičko reflektiranje. „Empatičko reflektiranje je **vrsta komunikacije** u kojoj se posebnu pozornost obraća na kontakt u ovdje i sada te na emocije i značenje koje sugovornik pridaje onome što priča. Kod djeteta, isto se može opažati kroz njegovu igru jer je igra način kako dijete komunicira o svom unutarnjem svijetu budući da govor i drugi kognitivni kapaciteti nisu dovoljno razvijeni da bi dijete moglo izravno komunicirati o svojim osjećajima i potrebama kao odrasla osoba.” U ovom se slučaju reflektiraju djetetove želje za poklonima, odnosno lisičine želje. Njezin djed shvaća što i zašto to lisica želi, ali joj pokazuje da je najvažnije uživati u trajnoj, a ne prolaznoj sreći. Veoma je važno da roditelji bez problema mogu razgovarati o svojim željama koje su vezane uz trajnu sreću poput uživanja u prirodi, zajedničke igre i čitanja. Djeca u većini slučajeva slijede primjer odraslih, odnosno empatički reflektiraju ponašanje odraslih na svoje ponašanje. Ako roditelj ne žudi za materijalnim, takav primjer daje i djetetu koje će nastaviti tim stopama. Važno je ne kažnjavati djecu ako odmah ne shvate zašto je to tako, već im treba postepeno objašnjavati i pokazivati vlastitim primjerom poželjno ponašanje. Od malih nogu roditelji trebaju učiti djecu da su pokloni rezervirani samo za određene prigode, a ne da dobivaju uvijek baš sve što pože. Ako ih se nauči da dobiju uvijek sve što pože, djeca će misliti da je to uobičajeno i samo će pružati otpor u slučaju nedobivanja poklona.

Ilustracije bi trebale biti važan segment svake slikovnice. Na primjeru ove slikovnice vidljivo je da su ilustracije ravnopravne s tekstom. Detalji koji se nalaze u ilustracijama potiču na dijalog o prošlim i budućim događajima. Dobra strana ovakvih ilustracija je što su jako bliske djeci upravo zbog te jednostavnosti i maštovitih oblika koji prate radnju teksta. Svaka bi ilustracija trebala biti autentična i živopisna te samo dodatno poboljšati radnju i ugođaj kako bi djeci bila što bliža i privlačnija. Na primjeru ove slikovnice vidljivi su ukrasi na haljini i izrazi lica te likovima poput zeca, medvjeda i uspavanog mjeseca koji prate događaje koji se

dogadaju unutar radnje. Prikazuju se odnosi među likovima, neverbalna komunikacija, određene manifestacije unutrašnjih stanja likova te razmišljanja likova u crno-bijeloj boji. Predmeti koje lisica priželjkuje, poput igračkaka, bobica i ostalih predmeta, prikazani su većima u odnosu na druge predmete jer su bitni elementi priče, stoga trebaju biti istaknutiji u odnosu na druge, manje bitne elemente.

Tekst, kao i ilustracija, također stvara bajkovitu, ali i pripovjedačku atmosferu. Jednostavan je, pun metafora i stilskih figura, ali sadrži djeci nepoznate izraze te je stoga pri čitanju teksta potrebna asistencija roditelja. Iako zvuči kao loša strana slikovnica, to je dobra strana jer potiče na stvaranje dubljeg odnosa između roditelja i djeteta te stvara poveznicu između njih.

4.2. Tuga kao emocija u problemskim slikovnicama

Tuga je također emocija koja se često javlja kod djece kao i kod odraslih. Najčešći je uzrok tuge odvojenost od drage osobe ili predmeta. U ovim slikovnicama na kraju se nalaze smjernice za roditelje i odgojitelje koje upućuju na to kako pomoći djeci kada su tužni. Dječje emocije treba shvatiti veoma ozbiljno i pridati im pozornost. Pokazivanje razumijevanja dječjih emocija, koliko god one bile kratkotrajne, jednostavne i spontane, dovode do dubljeg povezivanja roditelja i djeteta.

Jedan od primjera takve slikovnice je *Žirafica je tužna jer djeda više nema*. Ova slikovnica jako je vrijedna jer pomaže djeci i roditeljima snaći se u situaciji kada izgube člana obitelji. To je vrlo zahtjevna i delikatna tema i za roditelje i za djecu jer je u većini slučajeva vrlo teško govoriti o osobi koju smo izgubili, ali ta tema ne bi trebala biti tabu-tema. Izrazito je važno djeci na lijep način objasniti da je sasvim normalno izgubiti člana obitelji, ali i kako se nositi s tim osjećajem tuge. Također je važno znati da tu temu nikada ne treba izbjegavati, štoviše, treba se što više sjećati lijepih trenutaka s osobom koje više nema. Važno je znati da je smrt također dio života te da ju je nemoguće izbjeći jer je to prirodna pojava koja će zadesiti svakoga od nas kada za to dođe vrijeme. Također se u ovoj slikovnici pojavljuje i pojam bolesti, s kojim se djeca također trebaju susresti.

Slika 3. Naslovna stranica slikovnice *Žirafica je tužna jer djeda više nema*

Žirafica je za vrijeme ljetovanja saznala da joj je djed teško bolestan te da je završio u bolnici. To je za nju bila novost i neobična pojava te nije znala o čemu se radi niti kako se nositi s tim. Ubrzo nakon toga roditelji su joj priopćili da je djed umro. To ju je osobito zbunilo i imala je drukčiji osjećaj tuge, koji se manifestirao kroz zbunjenost i neshvaćanje. Ona nije osjećala tugu zbog djedove smrti jer nije znala što to znači. Ova slikovnica daje nam savjet o tome kako djeci objasniti da im je netko blizak umro. Izrazito je važno objasniti djeci da osoba koja je umrla nije više s nama fizički, ali je zato uvijek živa u našim srcima. Ne treba izbjegavati razgovarati o članovima obitelji koji su umrli, štoviše, treba se često i rado prisjećati lijepih trenutaka s tom osobom. Tako su žiraficu često podsjećali na djeda, prisjećali se zajedničkih trenutaka i uspomena, uživali u plesu i pjevanju djedovih najdražih pjesama kako bi ga oživjeli u svom srcu. Tekst prikazuje unutarnja stanja i razmišljanja likova, a događaji su stavljani u drugi plan.

Ilustracije prikazuju tmurnu i tužnu atmosferu. Pri izradi ilustracija koriste se hladne, degradirane i prigušene boje. U prizorima iz bolnice ističu se uređaji na koje je djed bio spojen u vrijeme dok je još bio živ. Prikazuje se i detaljan prizor djedova sprovoda na kojem je jedino žirafica bila u šarenoj haljini, a svi ostali u crnini. Na taj se način prikazuje dječja zbunjenost i izgubljenost u novonastaloj situaciji. Detaljno se prikazuju i izrazi lica kako bi se razvila emocionalna inteligencija. „EQ naziv je koji se u psihologiji koristi kao skraćenica za emocionalnu inteligenciju. Emocionalna inteligencija uključuje emocionalne i socijalne vještine koje utječu na način na koji doživljavamo sebe, kako se izražavamo, kako razvijamo i održavamo odnose te kako se nosimo s izazovima.“ Dominantne emocije koje se pojavljuju su tuga i zabrinutost. Vidljivi su i prikazi oživljavanja djeda u srcima obitelji u situacijama kada gledaju njegove slike, razgovaraju i prisjećaju se uspomena. U tim su slučajevima detalji mnogo bogatiji, pojavljuju se ukrasi i krijesnice te one daju vedriji i topliji ton. Budući da su djeca vizualni tipovi jer uglavnom još ne znaju čitati, važno je napraviti kontrast između vedrih i malo manje vedrih trenutaka koji se postiže tamnijim ili vedrijim bojama. Ilustracije su u ovoj slikovnici ravnopravne s tekstem.

4.3. Strah kao emocija u problemskim slikovnicama

Strah predstavlja emociju koja je prouzrokovana ljutnjom ili ljubomorom. Ako se dijete osjeća ugroženo, pokazat će strah, i to je normalna pojava u rastu i razvoju svakog djeteta. Najčešći su izvor straha dolazak prinove, odlazak doktoru, kritika i kazna.

Primjer za problemsku slikovnicu koja govori o strahu je *Ovčicu je strah jer će dobiti brata*. Kao što je vidljivo iz naslova, dijete se osjeća ugroženo i osjeća strah jer prinova dolazi u njegovu obitelj. U takvoj je situaciji poljuljan osjećaj sigurnosti kod starijeg djeteta jer smatra da će je mlađi brat zamijeniti. Posljedice toga su anksioznost, odbijanje odlaska u vrtić ili školu, glavobolje, fizička bol i noćne more. Strah je jedan od najintenzivnijih osjećaja koji se javljaju kod djece.

Slika 4. Naslovna stranica slikovnice *Ovčicu je strah jer će dobiti brata*

Glavni je lik ovčica koja se osjeća poljuljano zbog toga što će dobiti mlađeg brata. Prije je bila razigrana, a nakon tog saznanja postala je zabrinuta i povučena. Osjeća se nesigurno i ranjivo, budi se noću vrišteći da ne želi bracu. More je brige oko toga hoće li joj brat uzeti igračke i zauzeti njezino mjesto u srcima roditelja te hoće li izgubiti njihovu ljubav. Pile, kravica i konjić pokazali su se kao pravi prijatelji jer su joj objasnili da to uopće nije loše. Pile ima više braće i sestara svojih godina i nikada im nije bilo dosadno. Kravici njezina sestra pomaže, a konjića brat nasmijava skačući preko prepreka. Također je tješe roditelji. Ovčici jako godi što su uz nju roditelji i prijatelji i to je dobar primjer pozitivne komunikacije koja bi uvijek trebala biti prisutna. Također je umiruje zagrljaj i dodir, nastavak normalnog života i nastavak aktivnosti koje su se odvijale i prije saznanja da stiže prinova. U ovoj se slikovnici također pokazuje empatičko reflektiranje roditelja i prijatelja prema ovčici. Pojavljuje se usporedba prinove s novim cvijetom u vrtu koji nije smetnja, nego samo dodatno uljepšava vrt, odnosno obitelj. Tekst je pun novih i nepoznatih pojmova za djecu, što potiče na razgovor roditelja i djeteta za vrijeme čitanja i poslije čitanja slikovnice.

Ilustracije su dominantne u odnosu na tekst. One prate radnju i prikazuju emocije kroz koje prolazi ovčica, imaju jednostavne izraze lica i položaj tijela koji je lako shvatljiv djetetu. Dominantne su šarene i tople boje koje su veliki plus za slikovnice jer djeca vole šarene boje. Količinski zauzimaju više prostora od teksta, utječu na bolju karakterizaciju likova i stvaranje atmosfere bliske djeci. Djecu potiču na kreativno razmišljanje jer posjeduju skrivene detalje poput crteža na zidu, detalja iza grma i kroz prozor. Na taj se način priča može proširiti te dovodi do dijaloga između roditelja i djeteta, koji je vrlo dobar zbog povezivanja roditelja i djeteta i koji mu daje osjećaj važnosti. Ilustracije prikazuju razmišljanja ovčice za vrijeme razgovora s roditeljima i prijateljima koja su vidljiva u oblačićima. Ta su razmišljanja prikazana na duhovit i maštovit način. Vidljiv je apstraktni i naivni stil. Koriste se elementi stripa.

4.4. Ljtnja kao emocija u problemskim slikovnicama

Još jedna od čestih emocija koja se pojavljuje u problemskim slikovnicama je ljtnja. Posljedice ljtnje su bespomoćnost, frustracija, strah i nerazumijevanje odraslih. To dovodi i do lošeg samopouzdanja i samopoštovanja, usamljenosti i anksioznosti.

Česti su problemi koji se javljaju kao posljedica ljtnje i neposlušnost, teško postizanje discipline i postavljanje granica. Primjer takve ljtnje je problemska slikovnica *Kad je ljuta, vjeverica ne sluša*.

Vjeverica u znak protesta odbija poslušnost, ne poštuje pravila i izlaže se opasnosti tako da skače po granama starog hrasta i skuplja žirove na opasnim mjestima. Nije htjela slušati od drugih što smije, a što ne smije raditi. Zbog neposlušnosti ruši gnijezdo sa stabla. Prijatelji je žele savjetovati da je njezino ponašanje neprimjereno i da time ugrožava svoju i tuđu sigurnost, ali ona se naljuti.

Slika 5. Naslovna stranica slikovnice *Kad je ljuta, vjeverica ne sluša*

Kada je srušila gnijezdo, prijatelji se naljute, a ona postaje tužna zbog toga što je napravila. To potiče na dodatan razgovor između roditelja i djeteta da mu dodatno ukažu kako nije u redu ljutiti se i ne slušati one koji nam žele dobro. Važno je objasniti djetetu da pravila postoje kako bi se olakšao i poboljšao suživot ljudi. Pojavljuje se lik mudre sove koja je u svojstvu roditelja.

Ona pokazuje empatičko reflektiranje tako da objašnjava vjeverici njezine osjećaje kako bi vjeverica razumjela zašto se osjeća loše. Objašnjava joj i to da je potrebno slušati dobronamjerne savjete ljudi koji nas okružuju. To je najbolji način discipliniranja djeteta i ublažavanja dječjih emocija.

Važno je da ne smije biti previše uputa i upozorenja u istom danu, što u većini slučajeva nije običaj. Djeca dobivaju previše upozorenja i zbog toga stvaraju otpor, a i ne mogu upamtiti sva pravila odjednom.

Trebamo se osvrnuti i na dob djeteta jer mlađa djeca ne mogu pamti jednako kao starija. Umjesto upozorenja, vikanja i kazni, bolje je naglašavati što bi dijete trebalo i moglo učiniti te postepeno preusmjeravati, a ne potpuno zabranjivati određen oblik ponašanja. U čitanju slikovnice potrebna je asistencija roditelja ili odgojitelja.

Ilustracije u ovoj slikovnici dječjeg su stila i u njima se prikazuju emocije likova i njihovi odnosi. Likovi su dječjeg izgleda i ponašanja sa šarenom odjećom koja privlači pozornost djece. Ravnopravne su s tekstom, donose priču i zanimljive su. Kao i u prethodnim slikovnicama i slike se čitaju, što je velika prednost.

Edukativnog su karaktera jer govore o rješavanju problema prouzrokovanih ljutnjom. Iznimno je važna kvaliteta ilustracija, sklad boja, oblika, linija i stvaranje jedinstvene kompozicije.

Vidljivi su detalji koji predstavljaju različite događaje, likove karaktere i odnose koji nisu vidljivi u tekstu. Tako se razvija maštovitost i kritičko mišljenje od malih nogu. Motivacija su za učenje o emocijama, radionice, rasprave, igre, likovne ili lutkarske uratke.

5. BOJE U ILUSTRACIJAMA

Goethe (2008) navodi da boje u ljudima izazivaju veliku radost te da je čovjeku boja potrebna oku baš kao što mu treba i svjetlost. Navodi da pojedine dojmove boja ne možemo zamijeniti drugima. Navodi i da boje djeluju specifično, zbog čega u vitalnom organu izazivaju točno određena stanja. Također, boje djeluju i na raspoloženje.

Da bi se ta značenja djelovanja boja mogla uočiti, oko mora biti okruženo jednom bojom. Primjerice, čovjek se treba nalaziti u tamnoj sobi ili gledati kroz jednobožno staklo u određenu boju. Tako se osoba poistovjećuje s bojom u oku i duhu čime se stvara jedinstven ugođaj (Goethe, 2008). Goethe (2008) navodi podjelu boja na boje na plus strani, u koje se ubrajaju žuta, crvenožuta (narančasta), žutocrvena, i boje na minus strani, u koje se ubrajaju plava, crvenoplava i plavocrvena.

Za boje na plus strani karakteristično je da djeluju stimulirajuće, živahno i aktivno, a za boje na minus strani da pružaju ugođaj nemira, mekoće i čežnje. Istraživanje (Visinko, 2000) provedeno na studentima koji se prisjećaju slikovnica djetinjstva pokazalo je da studenti smatraju da je likovna dimenzija slikovnica, s naglaskom na boje, ostavila najviše utisaka na njih. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da studente slike privlače snagom svojih boja, da su ih boje impresionirale i da su vrlo snažno djelovale na njih. Visinko (2000) navodi da su ispitanici uz imenicu boje često vezali sljedeće pridjeve: životopisne, jake, snažne, kontrastne, zanimljive, vesele, prekrasne. Gore navedeni citati karakteristični su zapisi za opisano istraživanje.

Autor ističe osobitu potrebu i važnost promatranja slikovničkih izdanja s gledišta boja (Visinko, 2000). Kos-Paliska (1997) navodi da djeca nisu u stanju uočiti sve elemente forme, ali da im je osjećaj za boju urođen. Boja djecu privlači svojim skladom i intenzitetom. Navodi da djeca biraju igračke i predmete intenzivnije boje te da najčešće odabiru žutu, crvenu, plavu i zelenu boju (Kos-Paliska, 1997).

Poznato je da odrasle osobe imaju tri vrste receptora za boje: jedne za plavu, druge za crvenu, a treće za zelenu boju. Zanimljivo je primijetiti da se navodi Kos-Paliska podudaraju s ovim podacima (Teller i Bornstein, 1987 prema Vasta, Haith i Miller, 2005).

ZAKLJUČAK

Slikovnice su najvažniji izvor doživljaja za djecu rane i predškolske dobi. Svaki put kada uzimamo slikovnicu u ruke, gledamo je na novi način jer nam uvijek nešto novo privuče pozornost. Svakodnevnim inovacijama u svijetu ilustracije i književnosti slikovnice dobivaju nova značenja i izgled koji će naposljetku odlučiti o njihovoj popularnosti među djecom.

Iako je slikovnica samo maleni predmet, njezina uloga u društvu svakako nije mala. Slikovnica i njezina ilustracija mogu potaknuti dječje zanimanje za knjigu i dugoročnu ljubav prema čitanju. Slikovnica svojoj širokoj publici nudi bezbroj iskustava te ih može potaknuti na dublje razmišljanje o životu i životno važnim temama. Važno je zapamtiti da su u slikovnici jednako bitne likovna i tekstualna komponenta i da su one neodvojive. Na književnom tržištu velik je broj dječjih slikovnica, no nisu sve kvalitetne tekстом i ilustracijom.

Autori se trebaju prilagoditi tekстом, fontom, temom i ilustracijom kako bi se čitateljima svidjela slikovnica. Roditelji i odgojitelji koji primarno djeci rane dobi čitaju slikovnice imaju važnu ulogu u približavanju slikovnica. Različitim i primjerenim aktivnostima djeca mogu uvidjeti raznovrsnost, zanimljivost, ali i višestrukost koju slikovnica nudi. Ilustracije u slikovnicama trebaju oduševiti, uhvatiti pozornost, obogatiti i ispričati priču. S obzirom na važnu ulogu koju ilustracija ima, nužno je da odgojitelji, roditelji, autori i ilustratori slikovnica vode brigu o informacijama prenesenim interakcijom riječi, slika i čitatelja kao aktivnog subjekta.

Slikovnica u cjelini, ne samo u značenju i priči već i u ilustracijama, otvara prostor za razmišljanje o estetskim kvalitetama, umjetnosti i ljepoti. Dijete nema izgrađene vještine, mogućnosti i stavove, već ih stječe istražujući okolinu i njezine mogućnosti. Zato estetska funkcija slikovnice treba biti prisutna u svim njezinim elementima, privlačeći čitatelja u poseban svijet otpočeka, ispunjujući ga zadovoljstvom i znanjem kojem će se uvijek rado vraćati.

LITERATURA

Knjige:

Vitez, I. Povijest ilustracija – katalogi izložbi.

Crnković, M., Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine*, Zagreb: Znanje.

Gjurković T., Knežević T. (2022). *Lisica je naučila da sreća stanuje u srcima*, Zagreb: Evenio.

Gjurković T., Knežević T. (2022). *Žirafica je tužna jer djeda više nema*, Zagreb: Evenio.

Gjurković T., Knežević T. (2022). *Ovčicu je strah jer će dobiti brata*, Zagreb: Evenio.

Gjurković T., Knežević T. (2022). *Kad je ljuta, vjeverica ne sluša*, Zagreb: Evenio.

Halačev, S. (2000). „Sadržaj slikovnica kao prilog razvoju samopouzdanja kod djece“, u: *Kakva je knjiga slikovnica* (zbornik radova), Knjižnice grada Zagreba, Zagreb.

Mrežne stranice:

Darmopil, K. (2017). Uloga i važnost slikovnice u predškolskoj dobi – završni rad na adresi

<https://zir.nsk.hr/islandora/object/foozos%3A507>

Segun, M. (1988). *The Importance of Illustrations in Children's Books in Illustrating for Children*

<http://www.mabelsegun.com/Illustrating.pdf>

Brcko K. *Estetska vrijednost slikovnice*

<https://repositorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A501/datastream/PDF/view>

<https://stampar.hr/hr/novosti/empatija>

<https://centarproventus.hr/sto-je-to-empaticko-reflektiranje/>

<https://www.koronavirus.hr/sto-je-to-emocionalna-inteligencija-i-kako-raditi-na-njoj/742>

https://www.ssc.uniri.hr/files/Emocije_-_to_i_kako_s_njima.pdf

PRILOZI

Nestašne vjeverice

U potkrovlju mljekara Ante, u jednoj kućici na selu, smjestile su se male slatke vjeverice. Svakoga jutra budile su se u svom mekom krevetiću. Ovog jutra Mimi je veselo skočila do svoga brata Timija kako bi ga probudila.

Vjeverice su se zaigrale i po sijenu skakale. Bijela koka dobila je malene. „Pogledaj, jedan mi je na nozi.“ Mimi se smije. Stajalo joj je po jedno pile na svakoj nozi. A u tom trenutku, jedno se smjesti Timiju na glavu. Dok su se igrali s pilićima, mama im je rekla da budu pažljivi i da ne izlaze iz dvorišta dok ona peče kolačiće. Male vjeverice dobro znaju da ne smiju same van kako se ne bi izgubile.

Kada su se umorile, do krova su pošle i svakakve ideje su im na pamet došle. Pozdravile su mljekara Antu i skoro upale u kantu. A kad su njegov plavi kamion vidjele, u oči se pogledale i odmah su znale: evo avanture male.

Brojat ću do tri, tad sa mnom skoči ti. Jedan, dva, tri. I pljas. Timi upadne u zdjelu mlijeka i iskoči van mokaar kao miš. Mlijeka je bilo posvuda. Mljekar Ante pjevušeći unese posljednji karton mlijeka i zatvori vrata kamiona.

Kamion krene, a male vjeverice u njemu. Vozile su se tako neko vrijeme. U jednom trenu pogledaju se, za ruke uhvate i iz kamiona iskoče. Skakale su od stabla do stabla dok su tople zrake sunca prolazile kroz bujne krošnje drveća. Tu i tamo pozdravile bi nekog prolaznika koji bi slučajno podigao pogled baš kada su bile u letu.

Malene vjeverice došle su među rascvjetale grane iznad terase, gdje su ljudi u kafiću veselo pili svoje sokiće. Hop, hop, hop, iii Timi je srušio konobaru tacnu. Pljus! Sve mu se prosulo po podu. „Ajme, smoto, što si to napravio“, reče uplašeno Mimi. Tada zajedno prasnu u smijeh.

„Već sam gladan“, rekao je Timi. Složila se Mimi. Nedostajala im je mama i kao da sumogli osjetiti miris maminih kolačića. Izgubili su se i morali su naći put kući, ali već je padao mrak. Mimi se popela na vrh kuće i rekla: „Pogledaj, Timi, vidim plavi kamion.“ TUU-TUU!
„To mljekar Ante.“ Za ruke se uhvate i u kamion uskoče.

Kada su stigli kući, ispričali su mami što se sve dogodilo. Mama im je rekla da moraju biti pažljiviji ubuduće, ali i da je ponosna na njih. Mimi i Timi zbunjeno se pogledaju. Zašto bi mama na njih bila ponosna? „Bili ste hrabri i iskreno mi priznali što se dogodilo, a znali ste da bi se mogla naljutiti. Samo VELIKE VJEVERICE priznaju svoju pogrešku“, reče mama i zagrli ih. Vrijeme je za kolačiće.

Nakon ispričane priče za laku noć, malene vjeverice idu spavati i velike vagone snova sanjati. A ako zatvoriš oči, možda ih sanjaš i ti.

